

Peaministri büroo
Keskerakond
Eesti Konservatiivne Rahvaerakond
Eesti Reformierakond
Isamaa erakond
Sotsiaaldemokraatlik Erakond

06.09.2021 nr VKG.01-09/197

Ettepanek kliimavaldkonna raamseaduse loomiseks

Austatud peaminister ja erakondade juhid

Eesti on jõudnud ajajärku kus kliimapoliitika mõjutab Eesti ühiskonda kõikehõlmavalt ning sunnib senist ühiskonnakorraldust kiirele pöördelisele muutusele.

Kliimapoliitiline surve ühiskondlikuks reformiks tuleneb peamiselt ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioonist, Pariisi kokkuleppest, Euroopa Liidu (EL) roheleppest ja EL õigusaktidest, eriti EL-i kliimaseadusest. Eelnimetatud lepingutest ja õigusaktidest tulenevad Eestile muu hulgas pikaajalised (aastani 2050) kohustused, mille täitmine vajab selgust.

Sellel suvel avalikustatud EL-i kliimapoliitika kobareelnõu (8 kehtiva õigusakti muutmise ja 5 uue õigusakti algatamise) paketiga *Fit for 55* võtab Euroopa Komisjon senisest intensiivsema suuna muu hulgas Eesti transpordi, jäätmemajanduse, hoonete, põllumajanduse, energeetika, metsanduse sektorite ümberkorraldamisel ja maksupoliitika juhtimisel.

Eesti õiguses ei ole sätestatud selgelt, milline on Eesti roll EL-i liikmesriikide ülese kliimaeesmärgi täitmisel (nt mida kliimaneutraalsuse saavutamine Eesti kontekstis tähendab) ning kuidas, millal, milliste vahenditega eesmärgi täitmiseks on vaja Eesti ühiskonnakorraldust muuta. Eestis esineb kliimavaldkonnas raamregulatsiooni vaakum, mida teema ja sellega kaasnevate mõjude olulisust arvestades ei tohiks esineda.¹ Rohepöörde ja kliimareformi elluviimine puudutab riigiolu olulisi küsimusi ning riivab intensiivselt paljude isikute põhiõigusi, mistõttu on Riigikogul kohustus neid küsimusi reguleerida seadusega (PS § 3).

Rohepöört reguleeriv raamseadus (Kliimaseadus) on vajalik, et sõnastada kliimakaitse eesmärgid, meetmed eesmärgi saavutamiseks ja ka võimalikud tagajärjed, millega saaks huvitatud isikud oma majandustegevuse ümberkorraldamisel arvestada. Raamseadus aitaks ühtlustada riigi erinevate institutsioonide tegevusi nii lühi- kui ka pikaajaliste eesmärkide saavutamisel ning oleks aluseks erinevate valdkondlike seaduste loomisel.

Raamseadus aitaks kaasa erinevate valdkondade äriühingute tegevuste planeerimisel, parandades (välis)investeeringute turvalisust ja suurendades riigi tegevuste ettenähtavust ja läbipaistvust. Näiteks ei saanud investorid rohelise kokkuleppe eelsel perioodil investeerimisotsuste tegemisel ette näha kokkuleppe sisust tulenevaid olulisi mõjusid ja muutusi. Investeerimisotsused on tehtud lähtudes riiklikest arengukavadest ja stabiilses majanduskeskkonnas, mistõttu tuleb varem tehtud investeeringute puhul arvestada õiguskindluse

¹ Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 2 lg 1 kohaselt tuleb koostada seaduseelnõu, kui vajalik õiguslik regulatsioon puudub või ei ole piisav või ei ole ajakohane.

põhimõttega, vältides muudatuste negatiivset tagasiulatuvat jõudu. Seetõttu peaks raamseadus ette nägema rohepöördest enim puudutatud valdkondadele ja isikutele leevendusmeetmed (PS § 14) ning looma rohepöörde läbiviimiseks vajaliku õiguselguse (PS § 13) ning aitama välistada riigi omavoli rohepöörde läbiviimisel (PS § 13).

PS § 13 kohaselt on igaühel õigus riigi ja seaduse kaitsele, millele vastab seadusandja kohustus kehtestada piisav regulatsioon, mis võimaldab kaitsta isikute põhiõigusi. PS §-st 14 tuleneb riigile üldine nõue põhiõiguste tagamiseks vajalikule menetlusele ja korraldusele.

Kliimaseadus peaks vajaliku õigusliku raamistiku, mis:

- 1) koondaks erinevates poliitikadokumentides ja õigusaktides sisalduvad Eesti riigiülesed ja valdkonnapõhised kliimaeesmärgid, nende ajalise raami, seose teiste seaduste, EL õiguse ja rahvusvaheliste lepingutega;
- 2) sätestaks kliimaeesmärke täitmiseks asjakohased ja proportsionaalsed isikute õiguste ja vabaduste tagamiseks vajalikud normid;
- 3) ühtlustaks ja defineeriks asjassepuutuvad mõisted;
- 4) sõnastaks põhiseaduse põhimõtted, mida kliimareformi läbiviimisel järgitakse, näiteks parlamendireservatsioon, põhiõiguste lünkadeta kaitse, õiguskindlus, proportsionaalsus ja võrdne kohtlemine.

Sarnase reguleerimisalaga raamseadused on Euroopas juba võetud vastu Saksamaal², Hollandis³, Taanis⁴, Hispaanias⁵, Norras⁶, Rootsis⁷, Soomes⁸, Prantsusmaal⁹, Horvaatias, Iirimaa, Austrias, Bulgaarias, ja Maltal. Veel mitmes EL-i liikmesriigis on kliimavaldkonna raamseadus väljatöötamisel. Kliima raamseaduste olemasolu on seega pigem reegel ja Eestil on võimalik oma kliimaseaduse väljatöötamisel edukalt ära kasutada teiste riikide vastavaid parimaid praktikaid.

Näiteks, Saksamaa kliimaseaduse eesmärk on ülemaailmsete kliimamuutuste mõjude kaitsmiseks riiklike ja Euroopa üldiste kliimakaitse eesmärkide täitmine, võttes arvesse nii ökoloogilisi, sotsiaalseid kui ka majanduslikke tagajärgi. Ette on nähtud ka juhised ametiasutustele seoses tehtud ja ka potentsiaalsete investeeringute kaitsmiseks. Taani kliimaseaduses on sätestatud riigi kohustus tagada riigi konkurentsivõime ja vältida äriühingute võimalikku likvideerimist.

Teeme ettepaneku kirja põhjendustele ja lisas toodud kliimaseaduse struktuurile toetuvalt töötada välja Eesti kliimaeesmärke täitmiseks vajalikku ühiskondlikku kokkulepet väljendav Eesti kliimaseadus ning see jõustada.

Austusega

(allkirjastatud digitaalselt)

Ahti Asmann
juhatuse esimees

(allkirjastatud digitaalselt)

Meelis Eldermann
juhatuse aseesimees

Lisa: Kliimaseaduse võimalik struktuur .pdf

² [Saksamaa kliimaseadus](#).

³ [Hollandi kliimaseadus](#).

⁴ [Taani kliimaseadus](#).

⁵ [Hispaania kliimaseadus](#).

⁶ [Norra kliimaseadus](#).

⁷ [Rootsi kliimaseadus](#).

⁸ [Soome kliimaseadus](#).

⁹ [Prantsusmaa kliimaseadus](#).

Saadetud: Peaministri büroo (riigikantselei@riigikantselei.ee)
Keskerakond (jyri.ratas@riigikogu.ee; keskerakond@keskerakond.ee)
Eesti Konservatiivne Rahvaerakond (martin.helme@riigikogu.ee; info@ekre.ee)
Eesti Reformierakond (kaja@reform.ee; info@reform.ee)
Isamaa erakond (helir-valdor.seeder@riigikogu.ee; info@isamaa.ee)
Sotsiaaldemokraatlik Erakond (indrek.saar@riigikogu.ee; kantselei@sotsid.ee)